

Rijksinstituut voor Volksgezondheid
en Milieu
Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 1 3720 BA Bilthoven

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Directie Voeding, Gezondheidsbescherming en Preventie (VGP)
Drs. C.G.A. Wijnker
Parnassusplein 5
2500 EJ DEN HAAG

A. van Leeuwenhoeklaan 9
3721 MA Bilthoven
Postbus 1
3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

KvK Utrecht 30276683

T 030 274 91 11
info@rivm.nl

Ons kenmerk
V&Z/2020-0069/JvD,
Behandeld door

Onderzoeksmedewerker
afdeling GZB/PRS

T 030-
@rivm.nl

cc: Drs

Bijlage(n)
Overzicht van producten die
de aantrekkelijkheid van
sigaretten en shag kunnen
bevorderen

Datum 3 juli 2020
Betreft Inventarisatie producten aantrekkelijkheid
tabaksproducten

Geachte heer Wijnker,

Naar aanleiding van Kamervragen van het Kamerlid Van Gerven (SP) over het bericht 'Vileine truc' om het verbod op mentholsigaretten te omzeilen (menthol-inlegkaarten - 2020Z00175), heeft het RIVM een ad hoc inventarisatie uitgevoerd naar de beschikbaarheid van producten die de aantrekkelijkheid van sigaretten en shag kunnen bevorderen. Deze inventarisatie is uitgevoerd in navolging van de door u gegeven opdracht van 24 maart 2020. Deze opdracht is uitgevoerd binnen het project Tabaksontmoediging (projectnummer V050057).

Als antwoord op uw vraag, is een overzicht van producten die de aantrekkelijkheid van sigaretten en shag kunnen bevorderen als bijlage toegevoegd bij deze brief. Indien u vragen heeft over deze inventarisatie kunt u contact opnemen met , telefoon 030 - .

Met vriendelijke aroet.

Drs. Jaap van Delden, MBA
Directeur Volksgezondheid en Zorg, a.i.

Bijlage:

Overzicht van producten die de aantrekkelijkheid van sigaretten en shag kunnen bevorderen

Datum

3 juli 2020

Ons kenmerk

V&Z/2020-0069/JvD

Achtergrond:

Door het toevoegen van grote hoeveelheden smaakstoffen kan de smaak van tabaksproducten zo sterk veranderen dat ze niet meer naar tabak smaken, maar bijvoorbeeld naar fruit of chocolade.¹ Dit soort smaken noemt men karakteristieke smaken anders dan tabak. Sinds mei 2017 is het gebruik van grote hoeveelheden smaakstoffen in sigaretten en shag aan banden gelegd door een verbod op karakteristieke smaken anders dan tabak in deze producten. Het verbod op karakteristieke smaken in sigaretten en shag met een marktaandeel in de gehele Europese Unie groter dan 3% van een bepaalde productcategorie, zoals menthol, volgde met ingang van 20 mei 2020.

Smaakstoffen worden aan bijna alle tabaksproducten toegevoegd om de smaak te verbeteren en het prikkelende effect van tabaksrook te verminderen, waardoor je makkelijker diep kunt inhaleren. Ook leidt dit er mogelijk toe dat het aantrekkelijker wordt om te beginnen met roken. Vooral tabaksproducten met zoete, snoepachtige smaken zijn aantrekkelijk voor jongeren¹.

Sinds het verbod op karakteristieke smaken worden diverse producten aangeboden om sigaretten en shag te voorzien van smaken. Omdat deze producten geen tabak bevatten vallen deze producten niet onder de Tabakswet. Deze producten variëren van inlegkaartjes en capsules met een smaak tot sprays en aromavloeistoffen die aan de tabak kunnen worden toegevoegd.

Naast producten die smaak toevoegen aan sigaretten en shag zijn er producten die in populariteit kunnen toenemen na het verbod op toevoegen van karakteristieke smaken. In een WHO rapport² wordt gesteld dat de tabaksindustrie, na de ban op karakteristieke smaken in sigaretten, alternatieve producten zoals kleine sigaren met filter en cigarillo's met smaak heeft ontwikkeld. In dit rapport staat beschreven dat kleine sigaren met filter en cigarillo's een vergelijkbaar uiterlijk hebben als sigaretten en met name populair zijn bij jongeren. In de literatuur wordt ook gemeld dat het aanbod en de prevalentie van het gebruik van cigarillo's in de VS is toegenomen na het verbod op karakteristieke smaken in sigaretten³. Andere producten die de aantrekkelijkheid van sigaretten en shag kunnen bevorderen zijn vooral gericht op de uiterlijke kenmerken van deze producten. Hierbij spelen afmetingen en kleur van het product, waaronder de kleur van het sigarettenfilter of papier, een belangrijke rol. Met name de kleur van het product kan de aantrekkelijkheid van een product voor

¹ [Factsheet RIVM: Smaakstoffen in tabaks- en aanverwante producten](#)

² WHO study group on tobacco product regulation: report on the scientific basis of tobacco product regulation: [Seventh report of a WHO study group](#)

³ Little filtered cigars: US sales, flavours, package sizes and prices. Doris G Gammon, Todd Rogers, Ellen M Coats, James M Nonnemaker, Lisa Henriksen. *Tob Control* 2019;28:346–349. [doi:10.1136/tobaccocontrol-2018-054405](https://doi.org/10.1136/tobaccocontrol-2018-054405)

een specifieke doelgroep bevorderen, zoals de kleur roze voor meisjes. Zoals in een WHO rapport aangegeven⁴, kunnen felgekleurde sigaretten speciale interesses creëren en worden deze producten in zijn algemeenheid als aantrekkelijk beschouwd. Tevens wordt in dit rapport geconcludeerd dat door consumenten verwacht wordt, dat wit sigarettenpapier en de standaard kurkachtige kleur van het filter de volksgezondheid kunnen beschermen.

Datum
3 juli 2020

Ons kenmerk
V&Z/2020-0069/JvD/

Om de mogelijkheden en het aanbod van producten voor het aantrekkelijker maken van sigaretten en shag kenbaar te maken, wordt geadverteerd op websites. Ook kunnen fora en andere social media gebruikt worden om de beschikbaarheid van deze producten kenbaar te maken en de eigenschappen te bespreken. Met name social media kan zich richten op specifieke doelgroepen zoals jongeren, waardoor het gebruik van producten die de aantrekkelijkheid van sigaretten en shag bevorderen onder deze doelgroepen kan toenemen.

Methode:

Het RIVM heeft het aanbod van producten die de aantrekkelijkheid van sigaretten en shag kunnen bevorderen geïnventariseerd. Deze inventarisatie heeft zich gericht op producten die geur en/of smaak toevoegen aan tabak en op andere producten die de aantrekkelijkheid van sigaretten of shag kunnen verhogen. Voor deze inventarisatie heeft het RIVM middels diverse zoektermen zoals; verbod menthol sigaretten, flavor card, filterhulzen, click-filter, op internet gezocht naar websites die producten aanbieden die de aantrekkelijkheid van sigaretten en shag kunnen bevorderen. Daarnaast is gekeken naar fora en social media, zoals Facebook en Twitter, waarin dergelijke producten worden genoemd. In navolging op de gevonden websites is in vijftien webshops bekeken welke specifieke producten die de aantrekkelijkheid van sigaretten en shag kunnen bevorderen te koop werden aangeboden. Om een idee te krijgen over de verkrijgbaarheid van specifieke producten in fysieke verkooppunten en hoe deze gepresenteerd worden, is telefonisch contact opgenomen met twee tabaksspecialzaken en een gemakswinkel (Primera) en is informatie ingewonnen bij een inspecteur van de NVWA. Deze inventarisatie is beperkt van omvang. Daarom zijn de genoemde aantallen producten, websites of blogs indicatief. Er zijn geen exacte cijfers over verkrijgbare producten of websites en blogs die deze producten te koop aanbieden of aanbevelen vastgesteld.

Producten die smaak toevoegen aan tabak:

Inlegkaartjes

Een op social media en websites veelgenoemd type product om een kenmerkende smaak toe te voegen aan sigaretten en shag zijn zogenaamde inlegkaartjes. Om na het verbod op toevoegen van menthol

⁴ WHO study group on tobacco product regulation: report on the scientific basis of tobacco product regulation: [Sixth report of a WHO study group](#)

aan sigaretten toch menthol sigaretten te kunnen roken worden door kranten en tijdschriften met name in het Verenigd Koninkrijk 'Rizla Flavour Infusions' inlegkaartjes aanbevolen. Dit product wordt ook via sommige Nederlandse webshops te koop aangeboden, maar vaak met status 'uitverkocht'. Het is niet duidelijk of dit product niet in Nederland wordt verkocht of dat de vraag zo groot is dat de voorraad op is. Bij andere webshops gaat de link van dit product direct naar een in Nederland te koop alternatief product: Frizc Flavor Cards. 'Rizla Flavour Infusions' inlegkaartjes zijn in ieder geval te koop in het Verenigd Koninkrijk en Duitsland. Op de website van TabakNee.nl wordt vermeld dat 'Rizla Flavour Infusions' in Nederland niet te koop zijn maar dat 'Frizc Flavor Cards' als alternatief voor het omzeilen van het menthol verbod worden verkocht. Via sommige Nederlandse websites zijn lijken de 'Rizla Flavour Infusion Cards' echter te koop te zijn onder de naam 'Rizla+ Fresh Mint Cards'. Bij herhaald bezoek van de webshops blijken Rizla smaakkaartjes via vier webshops te koop worden aangeboden.

Datum
3 juli 2020

Ons kenmerk
V&Z/2020-0069/JvD

De 'Frizc Flavor Cards' zijn via vier van de vijftien bekeken webshops in diverse smaken verkrijgbaar: pure menthol, menthol & coolmint, menthol & blauwe bes, menthol & framboos, menthol & drop, menthol & limoen, blauwe bes, drop, kers, perzik, framboos, appel, watermeloen en worden per pakje met 4 of 25 kaartjes verkocht. Volgens de gebruiksaanwijzing moet een kaartje in een pakje sigaretten of shag worden gestoken, waardoor na minimaal 60 minuten de gewenste smaak wordt verkregen.

Uit informatie van de fysieke verkooppunten bleek dat inlegkaartjes alleen in de smaak menthol te koop worden aangeboden in de gecontacteerde fysieke winkels.

Een ander type product dat te koop wordt aangeboden om menthol smaak aan sigaretten toe te voegen zijn zogenaamde 'Flavor stones'. Dit product wordt via vier websites te koop aangeboden en bestaat uit een staafje (waarschijnlijk gemaakt van steen) waaraan menthol is toegevoegd. Door het staafje in een pakje sigaretten te steken verandert in ca. 4 uur de smaak van de sigaretten. Een staafje kost € 2,95 en kan tot 10 keer hergebruikt worden door de staaf terug te plaatsen in de bijgeleverde koker.

Filterhulzen, vloeipapier en capsules

Als alternatief voor kant en klare sigaretten met een smaak zijn ook sigarettenhulzen met een smaak te koop via webshops en fysieke verkooppunten. Deze hulzen worden gebruikt om zelf sigaretten te maken met shagtabak en zijn verkrijgbaar met diverse smaken zoals menthol, aardbei en vanille. De filterhulzen met menthol smaak worden via elf van de vijftien webshops te koop aangeboden. Via drie van de webshops zijn 1 of 2 andere smaken verkrijgbaar. De fysieke verkooppunten gaven aan uitsluitend filterhulzen met menthol smaak in het assortiment te hebben. Bij dit type producten worden door de fabrikant smaken aan het filter toegevoegd, waardoor bij het roken de smaak van de huls geïnhaleerd wordt.

Via vier webshops worden losse filters met menthol smaak te koop aangeboden die bedoeld zijn voor gebruik met één specifiek merk sigaretten met een hol filter (Elixyr). Door het losse filter in de holte van het sigarettenfilter te plaatsen wordt een 'standaard' sigaret gecreëerd met een menthol filter.

Datum

3 juli 2020

Ons kenmerk

V&Z/2020-0069/JvD

Er zijn ook sigarettenhulzen met een zogenaamd 'click' systeem verkrijgbaar via webshops en fysieke verkooppunten van tabaksproducten. Deze hulzen worden eveneens gebruikt met shagtabak. Anders dan de sigarettenhulzen met een smaak, bevatten deze hulzen in het filter een kleine capsule met daarin een vloeistof met smaak. Door voor het roken de capsule te breken ('clicken') komt de smaak vrij en kan deze geïnhaleerd worden. Dit type sigarettenhulzen wordt aangeboden in menthol en een grote verscheidenheid aan fruitsmaken zoals aardbei, kersen, fruit en appel. Ondanks dat sigarettenhulzen specifiek bedoeld zijn om te gebruiken met tabak, vallen deze niet onder de Tabakswet en is het toevoegen van smaken daardoor toegestaan. Met dit type producten wordt na het verbod op de verkoop van sigaretten met click capsules consumenten de mogelijkheid geboden 'sigaretten' met verschillende smaken te blijven roken.

De zogenaamde 'click' hulzen met diverse smaken zijn via vijf van de vijftien webshops verkrijgbaar, de menthol 'click' hulzen worden in elf webshops te koop aangeboden. Alle gevraagde fysieke winkels gaven aan de 'click' hulzen met uitsluitend menthol smaak te verkopen.

Ook zijn er losse click capsules met toegevoegde smaak verkrijgbaar in achttien verschillende smaken. Op de website AliExpress wordt aangegeven dat met een prikker een gaatje in het uiteinde van een sigarettenfilter gemaakt moet worden, waarna de smaakcapsule in het filter kan worden geplaatst; door vervolgens de capsule te breken komt de smaak vrij, vergelijkbaar met het 'click' systeem. Omdat deze capsules gebruikt kunnen worden in sigarettenfilters en filterhulzen, kunnen zowel sigarettenrokers als shagrokers zelf sigaretten met een smaakje maken.

Voor shagrokers die bij voorkeur zonder filter willen roken zijn velletjes vloeipapier met smaken verkrijgbaar. Eén webshop biedt vloeipapier met een veertiental verschillende smaken aan zoals fruitsmaken, chocolade, kauwgom en verjaardagstaart. Het vloeipapier met smaken wordt via drie van de vijftien webshops te koop aangeboden.

Ook zijn voor shagrokers die met de hand willen 'rollen' losse filters met mentholsmaak, eventueel voorzien van een capsule, verkrijgbaar. Deze losse filters worden samen met de tabak in een vloeipapier gebruikt en zijn via tien van de vijftien webshops en in alle drie gevraagde fysieke verkooppunten verkrijgbaar.

Sigarettenpijpjes

Rokers die zelf geen sigaretten willen maken of shagjes willen roken, maar toch een sigaret met mentholsmaak willen roken, kunnen gebruik maken van sigarettenpijpjes die een mentholsmaak afgeven. Deze

sigarettenpijpjes kunnen op een sigaret worden gezet als mondstuk, waarbij de smaak samen met de rook wordt geïnhaleerd.

Naast sigarettenpijpjes met menthol zijn ook sigarettenpijpjes verkrijgbaar die claimen schadelijke bestanddelen en/of nicotine uit de rook tegen te houden. Dit kan de aantrekkelijkheid van een product verhogen, doordat de gebruiker denkt dat het product de schadelijkheid en/of verslavendheid van tabaksrook vermindert. De sigarettenpijpjes met menthol worden slechts door één van de vijftien webshops te koop aangeboden, de sigarettenpijpjes die claimen schadelijke stoffen tegen te houden zijn via acht van de bekeken webshops verkrijgbaar.

Datum

3 juli 2020

Ons kenmerk

V&Z/2020-0069/JvD

Sprays en liquids

Het zelf toevoegen van menthol aan de tabak middels een spray wordt door een tweetal webshops aanbevolen. Hiervoor wordt via deze webshops één product aangeboden; Smoks Aroma Menthol.

Het gebruiken van e-liquids om een smaak toe te voegen aan sigaretten of shag is niet op websites, social media, blogs of fora gevonden, op één vermelding na in een blog. In deze blog wordt opgemerkt dat na toevoegen van een e-liquid met menthol aan shagtabak de tabak 'plakkerig' wordt en niet meer rookbaar is.

Alternatieve tabaksproducten met karakteriserende smaken

Een goedkoper alternatief voor sigaretten met smaak zouden filter cigarillo's (met smaak, al dan niet door middel van click capsule in filter) kunnen zijn; een pakje van 17 filter cigarillo's kost vaak niet meer dan €3,-, terwijl een pakje van 20 sigaretten al snel €8,- kost. Er zijn geen webshops gevonden die cigarillo's als mogelijk alternatief voor sigaretten met smaak promoten. Vijf van de bekeken websites bieden cigarillo's van bijvoorbeeld de merken Break, Brandiff en Silverado aan onder de link voor sigaretten. Naast deze merken worden door twaalf van de vijftien webshops verschillende merken cigarillo's met filter en vergelijkbare afmetingen als sigaretten te koop aangeboden. Deze cigarillo's worden voornamelijk aangeboden met tabakssmaak, al zijn deze ook verkrijgbaar met andere smaken zoals menthol en vanille. Het aantal van deze producten dat via de webshops wordt aangeboden varieert van 2 tot 28 verschillende merken / typen kleine sigaren of cigarillo's met filter per webshop.

Cigarillo's met een gekleurd filter en/of papier waarmee de aantrekkelijkheid zou kunnen worden vergroot, zijn niet gevonden. Wel zijn cigarillo's te koop met witte filters, waardoor deze meer op sigaretten lijken.

Door de inspecteur van de NVWA wordt aangegeven dat het steeds vaker voorkomt dat deze producten in fysieke verkooppunten tussen de 'gewone' sigaretten worden aangeboden. Als reden hiervoor wordt door de inspecteur aangegeven dat men vaak alle producten van één merk bij elkaar wil plaatsen, waardoor het prijsverschil kan opvallen.

Datum
3 juli 2020

Ons kenmerk
V&Z/2020-0069/JvD/

Andere producten om de aantrekkelijkheid te verhogen:

Om de aantrekkelijkheid van sigaretten en shag te bevorderen bieden sommige websites naast smaken ook gekleurde producten aan. Vooral roze filterhulzen en vloeipapier worden via Nederlandse en internationale webshops aangeboden.

Via webshops in andere EU landen, zoals Griekenland en Frankrijk, worden in - niet in Nederlandse taal - filterhulzen te koop aangeboden met diverse kleuren filter en/of papier. Door de grote diversiteit aan kleuren zijn deze producten mogelijk aantrekkelijk voor jongeren. Deze producten kunnen volgens de websites vanuit Nederland besteld en in Nederland geleverd worden.

Aanprijzing producten via websites en social media:

Bij een aantal websites wordt bij het aanbod van alternatieve producten een link gelegd naar het verbod om sigaretten en shag te verkopen met een andere smaak dan tabak. Sommige websites refereren daarbij naar het verbod op menthol sigaretten en shag dat per 20 mei 2020 is ingegaan. Om bestellingen aantrekkelijker te maken worden er soms gratis extra's aangeboden.

Via social media en op een tiental websites en/of blogs van webshops voor e-sigaretten, wordt het overstappen van sigaretten met een smaak naar e-sigaretten of 'verwarmde tabaksproducten' (Heated Tobacco Products) als alternatief genoemd. Op een zestal facebook pagina's of blogs van webshops en belangenorganisaties zijn foto's van flyers geplaatst waarin sigaren, cigarillo's en (water) pijptabak als alternatieve producten voor sigaretten en shag met smaak worden genoemd.

Specifieke fora voor het bediscussiëren van alternatieven voor sigaretten of shag met een smaak zijn niet gevonden, anders dan enkele posts op social media. In deze posts bespreken consumenten alternatieven die uiteen lopen van toevoegen van Vicks Vaporub en Lysterine mondwater (beiden geen succes), het toevoegen van een druppeltje etherische olie (toco tholin) in het doosje van normale sigaretten, tot aan het gebruik van menthol kristallen. Een blog (Geuzenpartij.nl) heeft een reeks met tips op hun site geplaatst die variëren van het toevoegen van menthol e-liquid aan de tabak tot gebruik van filterhulzen met smaakjes en flavor cards. Als goedkoper alternatief voor commerciële producten wordt het toevoegen van een paar druppeltjes pepermuntolie aan het sigarettenfilter (verdund met wodka of jonge jenever) genoemd.

Om de aantrekkelijkheid van tabaksproducten door het gebruik van verschillende kleuren te verhogen, wordt op één website met de

vermelding 'pink lady' bij roze vloeipapier getracht dit product aantrekkelijker te maken voor vrouwen. Een andere website probeert de aantrekkelijkheid van gekleurde filterhulzen te verhogen door dit te promoten voor gebruik bij speciale gelegenheden of tijdens feesten.

Datum
3 juli 2020

Ons kenmerk
V&Z/2020-0069/JvD/

Conclusie:

Voor de Nederlandse markt worden, zowel via internet als in fysieke verkooppunten, diverse producten aangeboden die de aantrekkelijkheid van tabaksproducten kunnen vergroten. Daaronder zijn producten die als alternatief voor sigaretten en shag met een smaak gebruikt kunnen worden. Voor rokers die sigaretten met een smaak willen blijven roken zijn inlegkaartjes en capsules met diverse smaken verkrijgbaar. Eén merk sigaretten heeft sigaretten met een hol filter in het assortiment, hierin kunnen losse filters met menthol smaak worden geplaatst waardoor een menthol sigaret wordt gecreëerd.

Voor shagrokers zijn meer alternatieven beschikbaar, zoals vloeipapier en filterhulzen met smaken en capsules. In fysieke winkels worden voornamelijk inlegkaartjes, filters en filterhulzen verkocht met de smaken mint en menthol, de overige smaakjes worden voornamelijk via internet te koop aangeboden.

Via webshops wordt een spray die een smaak toevoegt aan tabaksproducten aangeboden. Het toevoegen van e-liquids lijkt volgens een blog niet goed te werken, andere vloeistoffen met smaakjes kunnen mogelijk wel gebruikt worden.

Het overstappen naar andere producten met smaken wordt ook genoemd als mogelijk alternatief. Hierbij worden e-sigaretten en 'verwarmde' tabaksproducten genoemd, maar cigarillo's niet. Er worden cigarillo's aangeboden met vergelijkbare afmetingen en kleur als sigaretten. De meeste cigarillo's worden verkocht met tabakssmaak, al zijn ook cigarillo's verkrijgbaar met menthol. Gekleurde cigarillo's die de aantrekkelijkheid van cigarillo's nog verder kunnen vergroten zijn niet gevonden.

Voor deze inventarisatie zijn geen verkoopcijfers geraadpleegd; hierdoor kan geen conclusie worden getrokken over de omvang van verkoop en het mogelijke gebruik van deze producten.

De diversiteit aan producten met smaken is dusdanig groot dat de consument nog volop keuze heeft voor het gebruik van tabaksproducten met smaak.

Bij de inventarisatie van verkrijgbare producten is gebleken dat bij herhaald bezoek van dezelfde website (2 websites, 5 – 10 keer in een periode van ca. 3 maanden) een drietal nieuwe (typen) producten te koop werden aangeboden, hieruit kan geconcludeerd worden dat deze markt nog in ontwikkeling is.